WAKULIMA WA MARA CO-OPERATIVE UNION (WAMACU) LTD

NAMBARI YA USAJILI. 5573

TIN Na. 138-950-433

SERA YA MENEJIMENTI YA UKWASI, MALI NA DHIMA (2021 – 2026)

OCTOBER, 2021

YALIYOMO

SEHEMU YA KWANZA 2
1.0 UTANGULIZI 3
1.2 MADHUMUNI NA MANUFAA YA SERA 4
SEHEMU YA PILI 6
2.0 MENEJIMENTI YA UKWASI, MALI NA DHIMA KATIKA CHAMA 6
2.1 Watu wanaowajibika na usimamizi wa Ukwasi, Mali na Dhima za Chama 6
2.2 Viwianishi vinavyotumika kupima Ukwasi, Mali na Dhima 7
2.3 Njia zitakazotumika kusimamia Ukwasi, Mali na Dhima za Chama 8
2.4 Kiwango cha juu na chini cha fedha taslimu 8
2.5 Kiwango cha juu cha fedha taslimu kwenye kasiki 9
2.6 Utaratibu wa utoaji wa taarifa ya hali ya ukwasi 9
2.7 Utaratibu wa mara kwa mara wa kuchambua Ukwasi, Mali na Dhima 9
SEHEMU YA TATU 9
3.0 MAHITAJI YA UKWASI 9
SEHEMU YA NNE 11
4.0 UKOPAJI KUTOKA NJE 11
SEHEMU YA TANO 12
5.0 MAJUKUMU YA BODI YA CHAMA 12
SEHEMU YA SITA 12
6.0 MPANGO WA DHARURA WA UKWASISHAJI 12
6.1 Malengo ya mpango wa dharura wa ukwasishaji 13
HITIMISHO 13

UIDHINISHWAJI

Sisi tuliosaini, tunaidhisha yaliyomo na tuko tayari kushirikiana kutekeleza sera ya MENEJIMENTI YA UKWASI, MALI NA DHIMA wa WAMACU LTD

i. Jina: ____

Cheo: ____

Tarehe: ____

ii. Jina: ____

Cheo: ____

Tarehe: ____

iii. Jina: ____

Cheo: ____

Tarehe: ____

SERA YA MENEJIMENTI YA UKWASI, MALI NA DHIMA IMESAJIlIWA NA MRAJISI WA VYAMA VYA USHIRIKA:

Jina: ____

Cheo:____

Tarehe:____

SEHEMU YA KWANZA

1.0 UTANGULIZI

Chama Kikuu cha Ushirika cha Wakulima wa Mkoa wa Mara (**WAMACU LTD**) kilisajiliwa chini ya sheria Namba 20 ya Vyama vya Ushirika ya mwaka 2003**. WAMACU LTD** iilianzishwa ili kuwawezesha wanachama wake kukusanya, kuhifadhi, kusindika, kutafuta masoko na kuuza mazao hayo kwenye soko lenye tija; ikiwa ni Pamoja na huduma za kifedha kwa gharama nafuu na kwa ukaribu zaidi katika mazingira yaliyo rafiki Zaidi ili kuweza kufanikisha zoezi la ukusanyaji wa kahawa na mazao mengine uuzaji.

Ili chama kiweze kutoa huduma hizo kinatakiwa kuwa na fedha za kutosha za kukiwezesha kulipia gharama mbalimbali kama vile malipo ya mishahara ya watendaji, ada za kisheria na gharama nyingine za uendeshaji.

Katika kuwezesha WAMACU LTD kutimiza wajibu huu, Sheria ya Vyama vya Ushirika Na. 6 ya mwaka 2013, inaitaka WAMACU LTD kuwa na Sera ya Usimamizi wa Ukwasi, Mali na Dhima. Mantiki ya kuwa na sera hii ni kuiwezesha WAMACU LTD kujenga uwezo wa kutoa huduma kwa wanachama wake bila kusababisha usumbufu kwa mwanachama husika, pamoja na kujenga uwezo wa kulipia gharama mbalimbali za uendeshaji kwa wakati.

Kupitia sera ya ukwasi, WAMACU LTD imeweka utaratibu wa kutambua mahitaji ya fedha ya muda mfupi, muda wa kati na muda mrefu, kupanga mtiririko wa fedha utakaoendana na mahitaji yake, kufanya tathmini ya mara kwa mara ya mfumo wa ukwasishaji na kuwa na mpango mbadala wa dharura wa kupata fedha kuziba pengo la upungufu wa ukwasi ndani ya WAMACU LTD Sera hii itatumika sanjari na sera nyingine za WAMACU LTD

hasa Sera ya uwekezaji, ukusanyaji wa madeni chechefu pamoja na Kanuni za Fedha na Uhasibu.

Kutokana na umuhimu wa Sera hii katika uendeshaji na utoaji wa huduma kwa wanachama wa WAMACU LTD, viongozi na watendaji wa WAMACU LTD wanao wajibu wa kuitekeleza sera hii.

1.2 MADHUMUNI NA MANUFAA YA SERA

Madhumuni ya Sera ya Menejimenti ya Ukwasi, Mali na Dhima ni kukiwezesha chama kuwa na mfumo thabiti wa kusimamia mali na dhima za chama wakati wote ikiwa ni pamoja na kuchukua hatua zinazostahili kwa wakati ili kukabiliana na mahitaji ya ukwasi yanayojitokeza.

Sera hii inakusudia kuhakikisha kuwa chama hakipati shida katika kutoa huduma kutokana na ukosefu wa ukwasi na pia kuhakikisha kuwa chama hakiwi na ukwasi zaidi. Kushindwa kwa chama kutimiza wajibu wake kwa sababu ya ukosefu wa ukwasi wa kutosha, kutapelekea wanachama kupunguza imani na chama. Hivyo ni vizuri chama kuwa na ukwasi sahihi.

Uwepo na matumizi ya sera hii itawezesha chama: -

a) Kuanzisha mfumo wa kugharimia mahitaji ya ukwasi kwa mujibu wa Sheria na Kanuni.
b) Kuweka mfumo wa kusimamia upatikanaji wa fedha na tahadhari dhidi ya upungufu wa ukwasi;
c) Kuweka mfumo wa kupima, kutambua na kutathimini mahitaji ya ukwasi wakati wote;

d) Kuweka vigezo vya kuwasilisha matokeo ya upimaji wa mahitaji ya ukwasi;
e) Kuweka mwongozo wa kusimamia mahitaji ya ukwasi wa WAMACU LTD
f) Kubainisha shughuli mahususi za upatikanaji wa fedha na mahitaji ya ukwasishaji;
g) Kuandaa mfumo wa dharura wa kupata fedha kukabili mahitaji ya ukwasishaji.

Kwa ujumla madhumuni makuu ya Sera hii ya Ukwasi, Mali na Dhima ni kukiwezesha chama kudhibiti na kusimamia maeneo yote yanayohusika na ujenzi wa mtaji kwa upande mmoja na vyanzo vyote vya mali iliyotengeneza mtaji kwa upande mwingine. Utambuzi wa majanga yanayoweza kuathiri ukuaji wa shughuli za kiuchumi za chama na Udhibiti wa majanga hayo ili yasiathiri matokeo ya uendeshaji wa chama kifedha.

Manufaa ya Ukwasishaji kwenye Chama ni mengi ikiwa ni pamoja na yafuatayo: -

i. Kusimamia na kufuatilia miamala yote ya fedha zinazoingia kwenye chama kwa kila kipindi.
ii. Kupunguza gharama za kuhifadhi fedha zisizohitajika kwenye matumizi ya wakati huo.
iii. Kuwezesha utoshelevu wa mahitaji ya chini ya hifadhi ya fedha na ukwasi mwingine unaohitajika kwa wakati.
iv. Kuepusha gharama za nyongeza zinazotokana na mikopo ya haraka na ukwasi wa kulazimishwa na Taasisi za kifedha

zinazokitumia chama kama njia rahisi ya biashara ya fedha kwa njia ya mikopo.

SEHEMU YA PILI

2.0 MENEJIMENTI YA UKWASI, MALI NA DHIMA KATIKA CHAMA

2.1 Watu wanaowajibika na usimamizi wa Ukwasi, Mali na Dhima za Chama

Mtu atakeyehusika na usimamizi wa ukwasi katika chama atakuwa ni Meneja wa chama kwa niaba ya Bodi ya Chama na endapo hatakuwepo chamani jukumu hilo litakaimishwa kwa Mhasibu wa Chama. Meneja atakuwa na majukumu yafuatayo;

i. Atapaswa kuhakikisha kuwa Sera ya Menejimenti ya Ukwasi, Mali na Dhima inawasilishwa na kuzingatiwa na wanachama wote.
ii. Kuhakikisha Bodi ya Chama inaarifiwa kuhusu hali ya ukwasi wa chama kila mara.
iii. Atawajibika katika kudhibiti hatari za ukwasi (liquidity risks).
iv. Kuhakikisha kuwa chama kinaweka sera na taratibu rafiki ambazo zitatumika kufanya tathmini ya kiwango cha ukwasi katika kipindi fulani.
v. Kuhakikisha kuwa chama kinakuwa na mfumo wa taarifa ambao utatumika kupima, kufuatilia na kutoa taarifa ya hali ya ukwasi kwa wakati.

vi. Kuhakikisha kuwa chama kinakuwa na mpango wa dharura wa ukwasi.
vii. Kuhakikisha kuwa chama kinakuwa na mfumo mzuri wa udhibiti wa ndani ambao utajumuisha kufanya tathmini ya hali ya ukwasi mara kwa mara.

2.2 Viwianishi vinavyotumika kupima Ukwasi, Mali na Dhima

Uchambuzi wa mahitaji ya ukwasi utafanywa na Meneja wa chama kwa kuzingatia bajeti/mahitaji ya fedha taslimu na taarifa ya mtiririko wa fedha. Viwianishi kama vile "Current ratio", "Quick ratio" na "Cash ratio" zitatumika kupima kiwango cha juu cha ukwasi Kinachohitajika. Uchambuzi wa mahitaji ya ukwasi utafanywa kwa kuzingatia Sheria ya Vyama vya Ushirika Na. 6 ya mwaka 2013 na kanuni zake.

i. Kufanya uchambuzi wa viwianishi kama vilivyoainishwa katika Sheria ya Vyama vya Ushirika Na. 6 ya mwaka 2013 na kanuni zake.

SN	KIWIANISHI	KIWANGO (STD)
1	Vitega uchumi vya muda mfupi + Mali – dhima ya muda mfupi / amana za wanachama	15 – 20%
2	Mikopo Halisi / Jumla ya mali zote.	70 – 80%
3	Akiba + Amana/Jumla ya mali	70 – 80%
4	Mikopo toka nje/ Jumla ya mali zote	45% au pungufu
5	Mali zisizozalisha/Jumla ya mali	5% - 10%

ii. Kufuatilia tathimini ya matokeo ya mtiririko wa fedha na kuyafanyia uhakiki wa uhalisia kila mwezi.

2.3 Njia zitakazotumika kusimamia Ukwasi, Mali na Dhima za Chama

Bodi ya Chama itatumia njia zifuatazo katika kusimamia ukwasi, mali na dhima za chama;

i. Kuweka malengo ya uwekezaji ambayo yataendana na mahitaji ya ukwasi wa chama.
ii. Kuweka kiwango cha juu cha ukomo wa kukopa kutoka taasisi nyingine za kifedha.
iii. Kufanya tathmini ya madeni kila mara na kuangalia kama kinakidhi mahitaji ya muda mfupi.

2.4 Kiwango cha juu na chini cha fedha taslimu

Fedha taslimu na amana za muda mrefu hazitakuwa chini ya kiwango kinachotakiwa kwa mujibu wa sheria na hazitakuwa zaidi ya kiwango kinachohitajika kama kitakavyowekwa na Bodi. Hivyo kiwango cha chini cha fedha taslimu kitakuwa Sh 500,000 na kiwango cha juu kitakuwa Sh 20,000,000 kama kitakavyofanyiwa mapitio kila baada ya robo ya mwaka.

2.5 Kiwango cha juu cha fedha taslimu kwenye kasiki

Chama kitakuwa na kiasi cha fedha taslimu **Sh 2,500,000/=** kwenye kasiki kwa siku na endapo chama kitakusanya fedha zaidi ya kiasi hicho, kiasi cha fedha taslimu kilichozidi kitapelekwa benki.

2.6 Utaratibu wa utoaji wa taarifa ya hali ya ukwasi

Menejimenti ya chama itataoa taarifa ya hali ya ukwasi kwa Bodi ya Chama kila robo mwaka juu ya mwenendo wa hali halisi ya Ukwasi, Mali na Dhima za Chama kwa kuzingatia uwiano (ratios) zilizowekwa kwa kuzingatia sheria na kutoa tafsiri sahihi katika vikao vya Bodi ili iweze kufanya maamuzi stahihi.

2.7 Utaratibu wa mara kwa mara wa kuchambua Ukwasi, Mali na Dhima

Chama kitafanya tathmini ya bakaa ya mwezi ya amana na madeni yake kila mwisho wa mwezi ili kuchambua mahitaji ya ukwasi wa chama.

SEHEMU YA TATU

3.0 MAHITAJI YA UKWASI

Chama kitachambua mahitaji ya ukwasi kwa kizingatia mambo yafuatayo;

i. Chama kitachambua mahitaji ya ukwasi kwa muda usiopungua mwezi mmoja kwa hatua za muda mfupi (short term measure) ili kuhakikisha ukwasi/fedha zinazotosheleza kwa muda husika kwa ajili ya kutoa huduma ya mikopo kwa wanachama.

ii. Chama kitachambua mahitaji ya ukwasi kwa muda usiopungua miezi kumi na mbili kwa hatua za muda mrefu (long- term measure) ili kuhakikisha kwamba ukwasi/fedha zinakuwepo wakati wote kwa ajili ya kukusanyia kahawa ya wanachama.

iii. Chama kitapaswa kuweka mpango wa dharura wa kunusuru hali mbaya ya ukwasi itakayojitokeza. Katika kuweka mpango wa dharura chama kitapaswa kuzingatia mambo yafuatayo;

a) Kufanya upembuzi wa kina wa wanachama wanaotarajia kuleta kahawa yao kwenye chama na kufanya usimamizi wa karibu katika ukusanyaji wa mazao. Aidha chama kitatoa mikopo kwa kiwango cha kati kwa wanachama wengi zaidi kupitia **wamacu saccos** itakayosajiliwa hapo badaye.
b) Kuwekeza kwenye mali zinazobadilishika kwa urahisi kuwa fedha taslimu, mfano kununua Hisa kwenye makampuni yaliyosajiliwa na soko la hisa la Dar-es-salaam (DSE) na kuwekeza kwenye dhamana za serikali.
c) Kuwekeza katika amana za muda mfupi kama vile amana za muda maalum (FDR) za miezi 3, miezi 6 miezi 9 au miezi 12 kwa lengo la kukidhi mahitaji ya wanachama wakati wowote kama sera ya uwekezaji inavyoelekeza.

SEHEMU YA NNE

4.0 UKOPAJI KUTOKA NJE

Chama kinaweza kukopa kutoka nje (Taasisi nyingine za fedha) ili kukidhi mahitaji ya fedha kwa ajili ya shughuli zake za kilimo, ukusanyaji, usindikaji, uongezaji thamani na utafutaji masoko yenye tija kwa wanachama wake. Chama kitapaswa kuzingatia mambo yafuatayo wakati wa kukopa kutoka taasisi nyingine za fedha;

i. Endapo chama kitalazimika kukopa fedha kutoka kwenye taasisi nyingine za kifedha, kitakopa kiwango kisichozidi 45% ya mali zote za chama (45% of total Assets).
ii. Chama kitapaswa kwa nyakati tofauti katika Mkutano Mkuu wa chama kuweka kiwango cha juu cha mikopo au amana ya mitaji ambayo kinaweza kupokea kutoka kwa watu ambao sio wanachama wake zikiwemo benki na taasisi za fedha (ukomo wa madeni) na kiwango hicho cha juu kitapaswa kuidhinishwa na Tume ya Maendeleo ya Ushirika.
iii. Chama kitaweka mpango madhubuti wa maandishi wa jinsi ya kupunguza kukopa mikopo nje kwa kiwango kisichozidi 45% ya mali zote za chama ndani ya miaka mitano.

SEHEMU YA TANO

5.0 MAJUKUMU YA BODI YA CHAMA

Ili Chama kiweze kufikia malengo yake makuu ambayo ni kuhudumia wanachama kwa kukusanya kahawa, kuiongeza thamani,na kuitafutia masoko yenye tija kwa mkulima; Bodi ya Chama inapaswa kuhakikisha kuwa sera hii inatekelezwa ipasavyo. Bodi ya Chama itakuwa na majukumu yafuatayo;

i. Kuipitia na kuifanyia marekebisho sera hii kulingana na mahitaji ya chama kwa kuzingatia Sheria ya Vyama vya Ushirika Na. 6 ya mwaka 2013 na kanuni zake.
ii. Kuhakikisha kuwa sera hii ya Menejimenti ya Ukwasi, Mali na Dhima inaendana na sera nyingine za chama.
iii. Kuisimamia Menejimenti ya Chama katika utekelezaji wa sera hii.

SEHEMU YA SITA

6.0 MPANGO WA DHARURA WA UKWASISHAJI

Chama kitaandaa mpango wa dharura wa kupata fedha ili kukabili upungufu wa fedha utakaojitokeza. Mpango utazingatia mahitaji ya kisheria ya kupata hati ya ukomo wa madeni na makubaliano ya muda mrefu baina ya WAMACU LTD na taasisi za fedha. Utakuwa ni wajibu wa Menejimenti kuandaa mpango huo na kuuwasilisha kwa Bodi na kuufanyia marejeo mara kwa mara kila mwaka. Aidha, chama kitatakiwa kuwasilisha mpango wa dharura wa ukwasishaji Tume ya Maendeleo ya Ushirika.

6.1 Malengo ya mpango wa dharura wa ukwasishaji

i. Lengo kubwa la mpango wa dharura wa ukwasishaji ni kulinda fedha za wanachama na wadai mbalimbali na kukiwezesha chama kutoa huduma kwa wanachama wake bila kutetereka.
ii. Kuweka mwongozo ambao utaainisha na kusimamia njia bora za kuimarisha ukwasi wa chama pindi chama kitakapokabiliwa na changamoto za ukwasi.

Meneja wa chama atakuwa na jukumu la kuandaa mpango wa dharura wa ukwasishaji na kuuwasilisha kwa Bodi ya chama.

HITIMISHO

Sera hii ya Menejimenti ya Ukwasi, Mali na Dhima ya chama itafanyiwa marekebisho/mapitio au mabadiliko angalau kila mwaka ili kuboresha jambo/mambo yatakayoonekana yanahitajika kuboreshwa kwa maslahi mapana ya chama na wanachama kadiri Bodi ya uongozi na wanachama watakavyoona inafaa.

Sera hii ya Menejimenti ya Ukwasi, Mali na Dhima ya Chama imeandaliwa na Bodi ya Chama na imepitishwa na Mkutano Mkuu wa chama uliofanyika tarehe ………… …………………

Mrajis wa Vyama vya Ushirika

Tarehe__________________

ORODHA YA WASHIRIKI WA KUANDAA SERA YA MENEJIMENT YA UKWASI

Na.	JINA KAMILI	CHEO	SIMU	SAHIHI
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				